

Schack – En Rättighet för Alla

Gunilla Karlman

SCHACK SOM PEDAGOGISKT VERKTYG

Södertörns Högskola, januari 2017

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3-4
2. Bakgrund och fakta.....	4-5
3. Syfte.....	6
4. Metod.....	6
5. Projektförlopp.....	7
5.1 Förankring.....	7-8
5.2 Fördelning.....	8-9
5.3 Spridning.....	9
5.4 Integration.....	10-11
5.5 Invigning.....	11-12
5.6 Träning.....	13
5.7 Föräldrasamverkan.....	13
6. Övrigt.....	14
7. Resultat.....	14
7.1 Individuell och social utveckling.....	14
7.2 Integrering och inkludering.....	14
7.3 Förebyggande socialpedagogiskt verktyg.....	15
7.4 Pedagogiskt verktyg i matematikundervisningen.....	15
7.5 Kollegialt lärande.....	15
8. Slutsats.....	16
9. Avslutning.....	16
10. Referenser.....	17

1. Inledning

2014 hade jag en årskurs 5 med många, på olika sätt, energiska elever. De skulle behöva något utöver den vanliga undervisningen som kunde utmana och samtidigt förena dem som grupp. Det kom en inbjudan till Yes 2 Chess, en internationell schacktävling för skolschackklubbar.

Vi startade upp en skolschackklubb, fick våra schackspel och började träna. Det blev oftast på matematiklektionerna som vi tog fram schacken efter halva lektionen. Jag hade läst om kopplingen mellan schack och matematik. Den halvan vi hade vanlig matte på, blev effektivare för eleverna nu än vad hela lektionen varit tidigare, p.g.a. att de ville få mer tid att spela schack. Det blev en ”morot” för dem. Alla ville spela och jag använde mig inte av ”hotprincipen”, att om de inte gjorde vad som förväntades för övrigt, så fick de inte spela schack. Då hade förmodligen de som mest behövde få spela, tjurat ut sig och vi hade förlorat i ”förtroendekapital.”

Vi studerade en del av de instruktionsfilmer som var tillgängliga på Sveriges schackförbunds hemsida, men kastade oss in i Yes 2 Chess med bara baskunskaper. Av de fem lag vi ställde upp med i den svenska uttagningen kom två till semifinal, sen var det stopp. Vi fortsatte att spela och fick även hjälp av schackinstruktörer från den lokala schackklubben. Dessa härliga, roliga och energirika elever går nu på högstadiet och om de så har glömt allt de lärt sig hittills av skolämnena, så vet jag att de aldrig kommer att glömma hur man spelar schack och hur roligt de hade när de spelade tillsammans.

Nu har jag, sedan ett år tillbaka bytt arbetsplats. Bland det första jag gjorde var att bilda en ny skolschackklubb. Eleverna, återigen en åk 5, blev lika förtjusta i att spela schack som min förra klass och jag såg samma ”flithöjande” effekt för att hinna spela schack och ändå nå sitt mål på ma-lektionerna. Ovanligt många var underkända i matematik (23%) och det fanns flera med ”Fixed mindset” (Carol Dweck), som inte ansåg sig kunna eller förstå matematik. Närmsta kollegorna rynkade på näsorna och jag hörde tassel och tassel om hur jag slösade bort dyrbar lektionstid på lek. Borde de inte räkna i sina ma – böcker istället? Kanske det bara var okunnighet från deras sida. Min närmsta rektor däremot, stödde mig till hundra procent och jag fick lov att förlägga schackträning en gång i veckan efter skoldagens slut, på min arbetsplatsförlagda tid. Jag fick räkna det som undervisningstid och schackträningen blev förlagd till onsdagseftermiddagar mellan kl 14 – 15. Antalet elever från åk 4-6 som kom varje gång var ca 25 st. Intresset var stort.

Nytt läsår.

Då många av kollegorna kände stor press och hög arbetsbelastning, erbjöd jag mig att gå in och avlasta med schack en ma-lektion/vecka. Detta hade varit ett bra sätt att implementera schack i skolan. Men nej, det gick inte för sig att lämna bort dyrbar undervisningstid för att spela schack. Jag kan bara konstatera att man ”inte ser skogen för alla träden”, eller mera systemteoretiskt uttryckt, inte ser helheten för alla delarna!

Funderingarna gick vidare om hur jag nu skulle gå till väga, för min ambition var fortfarande att alla elever på skolan skulle få chans att lära sig spela schack.

Det kom en inbjudan från Sveriges schackförbund till denna högskolekurs i schack som pedagogiskt verktyg. Detta kunde vara vägen.

2. Bakgrund och fakta

Det finns ett utbrett och ökande intresse världen över för schack som pedagogiskt verktyg. Flera vetenskapliga studier redan från 1970-talet visar på positiva effekter genom schackträning, både inom det intelligenta och sociala spektret (Gobet et al., 2006). EU gick 2012 ut med en rekommendation till medlemsländerna att införa schack i skolundervisningen (Holmstrand, 2016).

I Sverige har vi inte kommit lika långt som i övriga Europa, men vi är på gång. 2010 startade Sveriges schackförbund tillsammans med Region Halland och Hallands schackförbund projektet Schack i skolan, som blev framgångsrikt. Sveriges schackförbund anordnar också Schack4an, en av världens största schacktävlingar för elever i åk 4. Genom projektet ingår Sverige i ett nätverk mellan länder som vill utveckla schackundervisningen i skolan (Region Halland et al., 2010).

Sverige har dessutom, genom Referensgruppen för schack i skolan, hunnit anordna två högskolekurser i schack som pedagogiskt verktyg. 2014 i Malmö och 2016 i Stockholm. I Danmark har man sedan 1960 ett fast förankrat ”Skoleskak”. Där påvisar skolor som använder sig av skolschack bättre skolresultat än de som inte gör det. Den danska regeringen efterlyser verktyg för att förebygga specialundervisning, vars kostnader frekvent stiger. Flera utländska undersökningar visar att Skoleskak är ett sådant verktyg, då det visat sig stärka elevernas koncentration och inlärningsförmåga, samt deras förmåga att tänka logiskt och kreativt. Dessutom påvisas stor verkan gällande integrering och inkludering (Dansk Skoleskak, 2011).

Ett projekt som visar sociala positiva effekter genomfördes i ett av de fattigaste områdena i Aberdeen i Skottland i början av detta sekel. En klass fick schackundervisning och detta påverkade även deras familjer, då föräldrarna upplevde att ngt positivt hände med deras barn. Föräldrar och släktingar började också spela schack och på så vis fick de olika generationerna ett gemensamt intresse, som de utövade tillsammans. Familjernas och området ökade härigenom sitt sociala kapital (Forest, D. et al., 2005).

Meyers (2016), diskuterar också just de sociala fördelar spelet för med sig och menar på att det ökar barnens motivation, självkänsla och verkar som en bro mellan åldrar och ursprung vilket gynnar det integrationsarbete som dagens skolor handskas med. Han menar att det akademiska lärandet stöds av spelet då det kräver fokusering, visualisering, förutseende, både kritiskt och abstrakt tänkande, planering samt att överväga flera olika alternativ samtidigt. Naturligtvis är dessa redskap inte enbart knutna till schackspel, men strukturen av spelet tillåter eleverna att bruka dessa mentala redskap samtidigt som de har roligt, vilket leder till att eleverna blir bättre problemlösare, något som är ytterst viktigt inom matematiken.

Att spelet har en positiv inverkan på både det akademiska och sociala lärandet är ingen nyhet då det har gjorts många studier som visar på att de elever som spelar schack gör bättre ifrån sig och redan på 90- talet implementerade vissa grundskolor skolor i USA schack som ett obligatoriskt ämne då både lärare och föräldrar såg en så pass stor förbättring hos de elever som fick lära sig spela (McDonald, n.d.).

Schack stödjer de grundläggande färdigheter inom aritmetiken. De står på liknande grunder när det gäller att omedelbart se meningsfulla sammanhang och kunna använda dem för att hitta snabba och effektiva strategier. En tröskel som måste passeras inom aritmetiken är att erövra den mentala talraden, dvs. när barnet kan se enheter de räknar som räkneord på tallinjen Denna färdighet kan tränas genom olika schackövningar. En av de första viktiga trösklarna när det gäller schack är att utveckla färdigheten att kunna planera sina egna drag och att kunna förutse motspelarens. När denna tröskel passerats verkar det finnas en transfer till aritmetiken. Forskning pågår i hela världen för att identifiera hur schackmaterial ska utformas för att understödja barns kognitiva utveckling (Hall et al., 2015).

3. Syfte

Syftet med mitt projekt är att på min nuvarande arbetsplats i Svalövs kommun, implementera schack som ett erkänt pedagogiskt verktyg i matematikundervisning, samt att framhålla dess värde som förebyggande specialpedagogiskt verktyg och även dess förträffliga verkan för integration och socialisering mellan barn/barn, barn/vuxna, vuxna/vuxna, olika nationaliteter och religioner.

Kulturellt anser jag att schack kan betraktas som ett världsarv och det är en rättighet för alla att få lära sig det.

4. Metod

Jag gör mitt projekt till elevernas projekt – förankring hos eleverna

Förankring hos rektorer

Föräldrasamverkan

Kontakt med skolpolitiker

Inslag i tidningar

Schackstudier

Schackundervisning

Schackcafé

Schackfaddrar

Observationer

Dokumentation

Kollegialt lärande

5. Projektförlopp

När jag kom tillbaka från vår första träff på Södertörn i september 2016, lyckades jag entusiasmera eleverna i åk 6 att få igång schackspelet ordentligt på skolan.

-Ja, nu kör vi! sa en av dem och de andra instämde.

Jag inbjöd till att vara med i Heleneborgsskolans skolschackklubbs styrelse och ett möte bestämdes till nästa dag, efter skolans slut. Det kom sju stycken elever till detta möte och vi gjorde upp en plan för schackprojektet på skolan enligt följande:

1. Förankra projektet hos rektorerna åk 1-6
2. Utse olika kommittéer
3. Starta upp schackfaddrar på lågstadiet
4. Anordna schackcafé en gång i månaden för allmänheten
5. Invigning av skolschackklubben
6. Fortsatt schackträning en gång/vecka efter skoldagens slut
7. Föräldrasamverkan

5.1 Förankring.

För att kunna **förankra** projektet hos rektorerna pratade vi ihop oss kring hur detta bäst kunde ske. Med tanke på att skolan valt att arbeta speciellt kring temat trygghet i skolan detta läsår, bestämde vi oss för att utnyttja detta och integrering som huvudargument.

På skolan talas det för tillfället 25 olika språk och för att spela schack behövs bara ett språk - schackspråket. Det spelar alltså ingen roll varifrån du kommer, vilken religion du har eller hur gammal du är, alla kan spela schack med varandra om bara vilja och tillfällen finns.

Eleverna skulle boka tid för ett möte med rektorerna.

Så här gick det:

Dagen efter vårt möte marscherade elevgruppen upp till rektorerna och ville bestämma möte med dem. Rektorerna, som trodde att något allvarligt hade hänt, tog emot dem omgående. Eleverna kunde prata för sin sak och rektorerna gapade av förvåning över deras ärende. De blev mycket imponerade av elevernas engagemang för sitt projekt. Detta var precis vad skolan behövde! ELEVER SOM TOG INITIATIV TILL TRYGGHET OCH INTEGRERING.

Det är alltid ett problem på skolor att få till dessa komponenter i sin verksamhet. Det vanliga är enstaka temadagar då åldersblandade grupper utför några övningar under en dag och sedan blir det inte mer av det.

Olika former av fadderverksamhet provas, men det är svårt att få till fungerande system.

Jag blev inkallad till mötet och rektorerna uttryckte sin förtjusning över elevernas förslagenhet. Fullt stöd från skolledningen utlovades.

Rektorerna var stolta över sina elever och tog upp saken på sina samverkansmöten och snart fick jag höra av en del kollegor, vilken bra idé det här med schack var. Vinden hade vänt.

5.2 Fördelning.

För att **fördela** arbetet i klubben och för att få fler elever i åk 6 att känna sig **delaktiga**, bestämdes det att bilda följande kommittéer: sponsor, café, materiel, utbildning, tävling och media. Alla i åk 6 som ville vara med skulle få vara det.

Så här gick det:

Sponsorgruppen, bestående av två elever, satte fart direkt och ringde runt för att få någon att sponsra klubbtröjor. Jag talade om för dem att det kunde bli svårt, eftersom de flesta företag vill ha ngt tillbaka om de sponsrar. Det har man som skola begränsade möjligheter till. Det enda vi kunde erbjuda var ett omnämnande i lokalpressen och ev ett litet företagsmärke på tröjan. Vi skulle kanske också kunna namnge en schackturnering med ett företagsnamn, men detta måste vi först kolla upp.

Problemet för oss var att vi behövde 50 tröjor och de erbjudanden eleverna fick låg på 10 st. Det hade nog gått att pussla ihop, men det blev en annan lösning. En förälder i klassen kunde ordna trycket av vår logo gratis och familjens företag kunde sponsra med 10% av tröjkostnaden om vi nöjde oss med T-shirts.

En av rektorerna hade vid ett tillfälle nämnt för mig att eftersom projektet även var riktat mot skolans klass för nyanlända elever, så kunde det nog finnas pengar att ansöka om från kommunen. Jag gjorde en förfrågan till rektorn om skolan skulle kunna stötta eleverna med resterande belopp på tröjorna, med hänvisning till vårt tidigare samtal. Det gick ju inte för rektorn att säga nej, så vi fick klartecken att beställa tröjorna. Det var lite bråttom, för vi ville ju gärna ha tröjorna till invigningen en månad senare.

Nu startades det en logo – tävling i klassen och tre förslag inkom till röstning. Rektorer och lärare fick rösta fram det vinnande förslaget.

Tröjorna beställdes och kom i tid till invigningen.

Cafégruppen (fyra elever) ska arrangera schackcafé en gång i månaden för allmänheten.

Materielgruppen (två elever) ser till att rätt antal pjäser finns i askarna.

Utbildningsgruppen (Gunilla och två elever) har kontakt med lärare i aktuell fadderklass.

Gunilla planerar lektionerna enligt Schack 1 – pärmen. Gunilla utövar kollegialt lärande

genom att delge fadderklassens lärare och rektorerna lämplig litteratur gällande schackets betydelse som pedagogiskt, integrerande och socialiserande verktyg.

Tävlingsgruppen (två elever) ska hålla koll på vilka tävlingar som kan passa oss och även ta initiativ till att ordna våra egna klubbävlingar och bjuda in andra skolor till vänskapsmatcher.

Mediagruppen (två elever) ska ta kontakt med lokalpress och lägga in inslag från fadderverksamhet och schackcafé på skolans hemsida.

5.3 Spridning

För att **sprida schackintresset** på skolan, både bland elever och personal, tänkte vi försöka få igång en **fadderverksamhet** mellan åk 6 och lågstadiet. Mellanstadiet hade ju signalerat att de inte var intresserade.

Det är svårt att få igång fungerande fadderverksamhet och det saknas på skolan, så detta var ännu ett bra argument att bygga på. Här kommer också integreringsargumentet till nytta.

Så här gick det:

Eleverna i styrelsen gick till en av sina lärare som de hade haft på lågstadiet och lade fram sitt förslag om schackfaddrar. Det blev positivt respons. Den aktuella klassen var åk 3, som bestod av 38 elever uppdelade i två grupper. Åk 6 är också uppdelad i två grupper. Då de fyra grupperna har olika scheman och det måste tas hänsyn till andra lärares lektioner, dröjde det till efter höstlovet innan vi fått ihop en schemateknisk lösning.

Varje måndag, på sexornas ma – lektioner, går vi till treorna för att spela schack. Jag håller en kort inledning om vad som ska hända på lektionen och går igenom vad som ska tränas.

Därefter tar sexorna över och tränar med sina fadderelever. Då faddrar eller fadderelever varit sjuka har det alltid löst sig på ett smidigt sätt. Alla hjälps åt att få det att fungera. De flesta av sexorna är mycket ansvarsfulla och tar sitt uppdrag på allvar.

Min tanke är att så småningom kunna lämna över min instruktörsroll till de av sexorna som känner sig mogna för det. Då får jag naturligtvis ha instruerat dem först, så att de är säkra i sitt framförande. Treorna pratar mycket om schackträningen har jag fått höra från olika håll. De längtar till träningen och de är stolta över att sexorna bryr sig om dem.

En av rektorerna berättade belåtet, att han hade sett hur bra sexorna tog hand om de yngre barnen även på rasterna. Han antog att det var schackfadderskapets förtjänst.

Varje gång jag möter en speciell pojke i åk 3, så ropar han ”SCHACK” och ser glad ut.

Det är dessa treor som ska bli schackfaddrar nästa omgång, när de själva är fyror. Då ska de självklart delta i **Schack4an** också.

5.4 Integration

För att öka integreringen och höja kulturen i Svalöv, beslöt vi oss för att anordna ett schackcafé en gång i månaden för allmänheten. Vi bestämde oss för att försöka boka en lokal i idrottshallen, där det pågick andra aktiviteter också på kvällstid. Café-kommittén fick i uppdrag att ringa kommunen och ta reda på vem som skulle vidtalas angående detta. De fick också idén att kontakta ICA i byn för att försöka få någon form av sponsring till caféet.

Så här gick det:

Cafégruppen tog kontakt med ICA Hemköp i Svalöv och blev väl bemötta där. De bestämde tid för ett personligt möte med marknadschefen. På detta möte kom de överens om att Hemköp skulle sponsra med kaffe, te, kakor och allt de behövde till det första schackcaféet, så att de skulle få ihop ett startkapital. Därefter fick de köpa med en rabatt på 10%.

Det blev ett par möten till innan allt var klart och då fick eleverna bl. a. vara med och räkna ut vad de måste ta betalt för varje sak, för att tjäna så mycket som möjligt och ändå hålla sig inom rimlighetens gräns. Den här gruppen tog även kontakt med kommunen och bokade Heleneborgshallens matsal och ett pentry, för att förlägga schackcaféet där. På så vis kom vi undan problemet med skolans larm och risken för att obehöriga skulle gömma sig i lokalerna. I Heleneborgshallen är det andra aktiviteter på kvällstid, vilket kan kännas tryggt. Dessutom syns ju schackspelandet och kan dra till sig flera intresserade. Gruppen sätter ut reklamaffischer på olika ställen i Svalöv inför schackcaféerna.

Bästa veckodagen för schackcafé blev onsdagar, för då var det ingen fotbollsträning. Många elever tränar nämligen fotboll.

En flicka i klassen kom på idén om ett ”**Kids Garden**”, där småbarnsföräldrar skulle kunna lämna sina barn medan de själva spelade lite schack. Lekredskap och pussel skulle de fråga om det kunde lånas från Fritids på skolan. Ritpapper och färgpennor kunde lånas från klassrummet. Två andra flickor frågade om de fick ringa till Marabou och fråga om det gick att göra ett choklad med ljusa och mörka chokladrutor, som ett schack. De fick naturligtvis ringa och de fick svaret att det skulle nog kunna gå. Vi har ännu inte hunnit gå vidare med detta uppslag, men vi tänker försöka få Marabou att tillverka ett choklad med namnet **Marabou Schack**. Sådana ska i så fall säljas på klubbens schackcafé.

Det första schackcaféet hölls onsdagen den 23/11, kl 18 – 20. Cafégruppen anlände kl 16.30 för att ställa i ordning. De hade hämtat varorna från ICA och lekredskapen från Fritids under en av mina lektioner, så allt var på plats. När jag kom kl 17.30 var allting, förutom kaffet klart. Schackspelen stod uppställda och väntade på sina spelare. ”Kids Garden” var iordningställt i anslutning till matsalen. Eleverna var mycket förväntansfulla – skulle det

komma några? Det kom drygt 20 besökare. Det var en del föräldrar i åk 6, någon duktig spelare från högstadiet, någon pensionär som spelat mycket schack och elever och föräldrar från andra klasser på Heleneborgsskolan. Olika nationaliteter representerades.

Tre barn besökte ”Kids Garden”, men de tyckte efter en stund att schackspelandet var intressantare och försvann dit. Det var nöjda, men trötta ungdomar som lämnade byggnaden ca kl 21, efter att ha städad, diskat och återställt bord och stolar i matsalen. Det var viktigt att allt skulle vara precis som när de kom, så att vi skulle få vara där nästa gång. Startkapitalet blev 450 kr.

Onsdagen den 7/12 var det dags för schackcafé nummer två. Samma tid, kl 18 – 20. Den här gången behövde eleverna inte vara där lika tidigt som sist, för nu visste de hur allt fungerade. Det skulle bli en ”Tomteturnering”. Fyra priser i form av julgodis skulle delas ut. Det kom många fler än förra gången, ca 40 st. Det kunde bero på att en turnering utlovats, så cafégruppen bestämde sig för att det ska bli en turnering med lämpligt tema varje gång. Ungefär hälften av besökarna var med i turneringen och till final gick en pojke från åk 6 och den pensionär som var med vid första tillfället. Alla samlades kring dem. Pojken vann och blev jätteglad eftersom han, enligt egen utsaga, aldrig brukar vinna någonting. Detta var ett bra exempel på integrering över åldrar. Ett annat exempel på detta var när de yngsta barnen, 4-6 år, lämnade ”Kids Garden” för att lära sig spela schack med eleverna i åk 6 som mentorer.

Nästa schackcafé äger rum onsdagen den 1/2 2017. Då blir det en ”Hjärteturnering”, eftersom Alla Hjärtans dag infaller i mitten av februari. Tankar om att anordna en turnering med startavgift som går till **Världens Barn**, ligger under bearbetning.

5.5 Invigning

För att få känslan av att det är **elevernas klubb** och för att dra uppmärksamhet till och göra reklam för klubben, ville vi ha en riktig **invigning** av den. Jag tipsade om att **Jesper Hall**, riksinstruktör i Sveriges schackförbund, hade visat intresse för att komma och inspirera och invigningen vore ett perfekt tillfälle. Eleverna skulle kontakta och bjuda in Jesper. De skulle också bjuda in **skolpolitiker**, **lokaltidning** och naturligtvis **rektorerna**.

Så här gick det:

Styrelsegruppen ringde upp Jesper Hall och undrade om han ville komma till invigningen. Jesper tackade ja till inbjudan och eleverna skulle återkomma med datum för händelsen. Invigningen bestämdes till den 18/11, kl 12.30. Jesper ombads att hålla ett tal och att klippa invigningsbandet. Nästa steg var att ringa upp och bjuda in kommunens skolpolitiker. Torbjörn Ekelund, ordförande i bildningsnämnden, blev imponerad över att eleverna själva

tog kontakt med honom och han kom gärna. Han skulle också säga några ord och han skulle själv kontakta lokalpressen och be dem komma till invigningen. Rektorererna för låg – och mellanstadiet bjöds naturligtvis in.

Invigningsdagen kom och sexornas två klassrum var utsmyckade med svarta och vita ballonger och schackspelen stod uppställda. Inledningsvis hälsade Towa och Jakob, två elever ur styrelsen, alla välkomna och förklarade varför de startat schackklubben och om schackfaddrar och schackcafé. De framhöll speciellt schackets förmåga till integrering, då det enda språk man behöver kunna för att spela med varandra är schackspråket. Därefter tog Torbjörn Ekelund ordet och han berömde elevernas initiativ med schackklubben. Det var ett bra alternativ, som tidigare saknats, till alla fysiska sporter som erbjuds i Svalöv. Han tipsade eleverna om att söka bidrag från fritidsförvaltningen. Jesper Hall valde, efter att också ha berömt eleverna, bl.a. att prata om den forskning som bedrivs kring schack som pedagogiskt verktyg. Han berättade om de positiva effekter schack visat sig ha för barns förmåga till koncentration, problemlösning och strategitänkande, dvs. saker som vi sysslar med i matematikundervisningen oavsett vilken åldersgrupp det än gäller. Jesper framhöll också att schack, i allt större utsträckning, används som förebyggande specialpedagogiskt verktyg. Schackets inkluderande och integrerande roll framgick också. Jesper upplyste om några andra europeiska länders satsningar på obligatorisk schackundervisning i skolan. Rektorererna skänkte 20 schackspel, som jag beställt från schackförbundet. De beskrev också det första mötet med eleverna angående schackprojektet och hur stolta de var över dem. Nu var det dags att lyssna på klassens schackrap, skriven av Arion, en av pojkarna i klassen. Därefter klippte Jesper och Torbjörn tillsammans invigningsbandet. Nu skulle det spelas schack. Alla blev oerhört imponerade av Jesper när han spelade med ryggen vänd mot pjäserna och ändå vann. Han var tvungen att göra det en gång i vartdera klassrummet. Tiden flöt iväg och det blev dags för oss att avsluta, men innan dess hann Jesper spela in deras schackrap, framförd av Arion och en mindre grupp klasskamrater. Dagen efter kunde man läsa om tillställningen i lokaltidningarna och urklipp från dessa sitter nu uppsatta på skolan. Jesper tog med inslag från invigningen i sitt nästkommande veckomejl för Schack i skolan, med länkar till Youtube. Alla var mycket nöjda!

5.6 Träning

Schackträning hade startats upp redan föregående termin och detta är ett måste för en schackklubb. Ett problem hade dock uppstått. Den av regeringen pålagda undervisningstimmen i matematik, blev förlagd på den tid vi haft schackträning. Det enda alternativet som fanns var att flytta schackträningen till samma dag som det var läxhjälp och fotbollsträning.

Så här gick det:

Från att ha haft ca 25 elever varje onsdag på schackträningen efter skolans slut förra terminen, kom det nu bara ett fåtal. Svenska A- eleverna var mer eller mindre tvungna att gå till sin läxhjälp. Andra hade fotbollsträning denna eftermiddag.

Här måste jag göra en förändring. Det har kommit förfrågan från några elever på högstadiet (deras skola ligger nära vår) om att senarelägga träningen, så att även de kan komma och spela schack. Alla mina 50 sexor får fortfarande spela schack på en av ma-lektionerna varje vecka, så de klarar sig. Eftermiddagsträningen är mest riktad mot övriga elever på mellanstadiet på Heleneborgsskolan och att senarelägga träningen tror jag skulle innebära en försämring för dem.

5.7 Föräldrasamverkan

För att få **bredd och varaktighet** i föreningen vore det bra om vi kunde få några **föräldrar** att engagera sig i klubben. Eleverna skulle skriva ihop en inbjudan till föräldrarna.

Så här gick det:

En förälder, en pappa, visade intresse för att ingå och stötta i styrelsen. Vi hade ett möte och han berättade då att han har stor erfarenhet av styrelsearbete och han tycker att det här med schackklubben är toppen för ungdomarna. Nackdelen var att han precis hade fått ett jobb i Stockholm och därför var han inte hemma under veckorna. Vi ska hålla kontakt, så får vi se hur det går. Idag är ju inte geografiska avstånd ngt hinder.

Flera andra föräldrar hörde av sig och lovade att hjälpa till när det behövs och de kan.

En förälder hörde av sig och erbjöd hjälp med logo och tröjor.

6. Övrigt

Lördagen den 24/9 medverkade schackklubben vid en föreningsmessa med 25 föreningar på plats i Svalöv. Spelborden var välbesökta och det blev flera stödmedlemmar till klubben, både barn och vuxna. Två av fyra bilder i lokalpressen visade schackspelare i varierande åldrar. Eleverna var mycket nöjda med detta, eftersom där också var föreningar för kampsport, olika bollsporter, orientering, dans, spelband, hemslöjd, Somaliska Föreningen (som är stor i Svalöv) m fl. Rektorn för mellanstadiet gick förbi två schackspelande flickor från åk 6. Han gick tillbaka och bad dem om tips inför sitt julavslutningstal i kyrkan. ”Vi kan skriva det åt dig”, sa de. Det fick de göra och rektorn läste upp det i kyrkan. Talet innehöll bl.a. att det varit lugnare på skolan och att det hade varit färre bråk, schackklubben var bra igång och de hoppades att den ska fortsätta även när nuvarande sexor börjar på högstadiet. Det var första gången ett avslutningstal var skrivet av elever och första gången en schackklubb blev omnämnd i kyrkan. I alla fall i Svalöv.

7. Resultat

7.1 Individuell och social utveckling

Eleverna i åk 6 har fått bevisat för sig att det går att göra saker, om man bara tar i. De har fått prova på entreprenörskap, tränats i socialt samspel, styrelsearbete och ansvarstagande. Detta och all uppmärksamhet har stärkt deras självförtroende, inte minst efter Jesper Halls besök.

7.2 Integrering och inkludering

En fungerande fadderverksamhet mellan två årskurser är igång på skolan och detta medför en tryggare skolmiljö, där de yngre eleverna kan ty sig till de äldre. Elever från olika nationaliteter träffas i en gemensam aktivitet, där de kan utvecklas tillsammans och mäta sig med varandra under lika villkor.

Ett Schackcafé för allmänheten anordnas kontinuerligt varje månad under skolåret.

Här blandas folk från en rad olika länder i olika åldrar och har trevligt. Detta ökar det sociala kapitalet i Svalöv.

7.3 Förebyggande specialpedagogiskt verktyg

I åk 6, liksom i de flesta klasser idag, finns ett antal elever med specifika svårigheter och diagnoser. En pojke, som inte brukar vilja arbeta på lektionerna och har haft inställningen att han inte behöver utbilda sig, visade sig intresserad när schacken kom fram. Det gick bra för honom när han spelade och de enda gånger han frågade om ngt var när han undrade ngt om spelet. Idag kan han arbeta med de olika ämnena ett tag och därefter får han spela schack, ibland med resurspersonal och ibland med ngn kamrat. Han vill inte längre gå till specialläraren, utan är hellre kvar i klassen. Schackspelandet har gett honom en bättre självbild. Han sköter sin uppgift som schackfadder på ett utmärkt sätt.

En annan pojke, utan diagnos men med otrygg hemmiljö, går till speciallärare en gång i veckan. Då lär han pedagogen att spela schack!

7.4 Pedagogiskt verktyg i matematikundervisningen

Jag ser också skillnad under mina ma-lektioner. I början när jag kom, var det många av eleverna som räckte upp och ville ha hjälp så fort det tog emot och de ville helst ha svaren direkt, så att de kunde gå vidare. Det förekom också att några elever räknade på fingrarna eller krävde annat, konkret materiel för att åskådliggöra t ex en subtraktion. De saknade alltså en utvecklad mental talrad. Idag är det inte så, utan de försöker själva i större utsträckning. Den mentala talraden verkar vara på plats och de kan diskutera olika lösningsstrategier med varandra. Det har blivit mer som en sport att klara av att lösa ett ma-problem.

7.5 Kollegialt lärande

Jag pratar med lågstadiekollegorna bl.a. om den viktiga mentala talraden, arbetsminnesträning, koordinatsystem och mönsterseende som tränas genom schackövningar och de visar intresse. De har fått artikeln om schack och aritmetik (Jesper Hall & Bo Johansson).

8. Slutsats

Den negativa kritiken jag hörde från början har tystnat och det tyder på att kunskapen om schackets positiva effekter har spridit sig på skolan.

Andelen underkända i matematik har minskat från 23% till 4%. Jag tillskriver schackträningen en stor del av detta resultat, då eleverna på ett lekfullt och inspirerande sätt omedvetet har tränat upp sitt arbetsminne, sin koncentrationsförmåga och förmåga att välja lämpliga strategier för problemlösning.

Jag anser att syftet med mitt projekt är uppnått.

9. Avslutning

Eleverna pratar om att fortsätta med klubben på högstadiet, men det är inte säkert att de orkar, vi får se. Jag kommer i så fall att fortsätta stötta dem. Kanske att fler föräldrar vågar satsa lite tid för sina barns skull, nu när barnen har visat vägen.

När vårterminen börjar ska eleverna söka bidrag från fritidsförvaltningen för sitt schackcafé, sin fadderverksamhet och för att kunna anordna/åka till tävlingar.

Jag kommer att arbeta gentemot våra skolpolitiker för att det startas upp schackundervisning på fler skolor i kommunen, med utgångspunkt från hur schack i skolan utvecklas här hemma och i andra länder. Jag har pratat med rektoreorna om att försöka få till en studiedag med detta tema och med Jesper Hall som föreläsare, samt tror och hoppas att våra styrande politiker kan se helheten och inte bara delarna.

10. Referenser

Gobet, F. and Campitelli, G., (2006). *Educational benefits of chess instruction: A critical review*.

Holmstrand, L., (2016). *Schack i skolan – kortfattad forskningsöversikt*

Region Halland, SSF & Hallands SF, (2010). *Schack i skolan*

Dansk Skoleskak, (2011). *Skoleskak som forebyggende specialundervisning*

Forrest, D et al., 2005. *Chess development in Aberdeen's primary schools: A study of literacy and social capital*

Meyers, J., Graham, A., Dauvergne, P., Lacrimosa, L., Ippolito, D. and Milat, M. (2016). *The Benefits of Chess in Education Examples of Research and Papers on Chess and Education*.

[online] Available at: http://www.academiadesah.ro/wp-content/uploads/2016/08/research_kcfe.pdf [Accessed 17 Dec. 2016].

McDonald, P. (n.d.). *The Benefits of Chess in Education, A Collection of Studies and Papers on Chess and Education*. 1st ed. [ebook] Available at: <http://chessedu.org/wp-content/uploads/BenefitsOfChessInEd.pdf> [Accessed 19 Dec. 2016].

Hall, J., Johansson, B. (2015). *Schack och aritmetik*